

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice hšt. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Stev. 37.

V Mariboru, dne 13. septembra 1900.

Tečaj XXXIV.

Nove volitve.

Dne 8. t. m. se je objavil cesarjev odlok, s katerim se poslanska zbornica državnega zbora razpusti in zaukažejo nove volitve. Isti dan se je posvetoval ministerski svet o novih volitvah za državni zbor. Sklenilo se je, da se bodo nove volitve vršile v posameznih kronovinah mej 2. in 15. januarjem prihodnjega leta.

Nove volitve za državni zbor stoje torej pred durmi. Nam Slovencem se je treba pošteno pripraviti na nje, da bodo izpale sijajno. Kjerkoli se nahaja torej dvomljiv kraj, naj našinci obrnejo nanj vso pozornost ter takoj že zdaj razprostrejo čeznj svoje agitacijske mreže. Naj se opusti na naši strani stari greh, da se vse stori še le isti večer pred volitvami.

Kar se kandidatov tiče, mislimo, da ostanejo vsi dosedanji poslanci. Če pa bi se to kje ne dogodilo, ako bi poslanec ne hotel več kandidirati ali pa volilci poslanca ne več voliti, naj se o morebitnih kandidatih ne ugiba v javnosti, ampak naj se zaupniki pogovorijo med seboj. Ljudstvo se s tem samo bega. Kadar so se zaupniki zjediniili, potem sele naj stopijo s kandidatom pred javnost.

Glede kakovosti kandidatov za državni zbor, je naše stališče znano. Kandidat mora biti sposoben in pripravljen, braniti v javnosti in pred vsem seveda v državnem zboru načela katoliške cerkve, delati radikalno in vstrajno za naše narodne pravice, ter se potegovati za zboljšanje blagostanja našega de-

lavca, kmeta, obrtnika itd. Vse za našo sveto vero in vse za napredek našega ljudstva v narodnem, prosvetnem in gmotnem oziru, te točke mora imeti vsak kandidat v svojem programu, sicer zadene pri nas ob najodločnejši upor.

Ker imamo Slovenci malo poslancev, mora biti pri nas v državnem zboru vsak poslanec uporabljev. Ni torej dovolj, ako je kandidat gladek govornik, ampak imeti mora tudi znanosti dovolj, da ga lahko volijo v državnem zboru v različne odseke, in da tam ni ničla, ampak da se upa in zna tudi kaj povedati. Na to smo mi Slovenci dosedaj le malo gledali.

Ali naj naši poslanci stopijo v prihodnjem državnem zboru v opozicijo ali v vladno stranko? O tem določno govoriti, še je sedaj prezgodaj. A nekaj nam vendar že morajo obljubiti naši kandidati. Ako bodo v vladi sedeli liberalci, slovanožrci, nasprotniki socialnega dela, potem se ne smejo dolgo obotavljati, ampak stopiti morajo v strogo opozicijo. Mevžarenje nič ne pomaga našemu ljudstvu, ampak ga politično demoralizuje.

O opoziciji naših poslancev moramo pa še nekaj povedati. Ako stopijo naši poslanci v opozicijo, potem volilci morajo vedeti, da poslanec marsikaterih reči že celo ni mogoče doseči. Ko so na pr. zadnjič odločno nastopili proti nemškemu pravosodnemu ministru Kindingerju, napadali so se naši poslanci po kranjskih časnikih, da za naša sodišča ne izposlujejo slovenskih uradnikov. To je bilo neumestno očitanje.

Po nekaterih krajih se bodo gotovo vsiljevali zopet nemškutarski kandidati. Te naj naše ljudstvo nažene in spodi. Nemški in nemškutarski poslanci so ravno krivi, da se v zadnjem državnem zboru ni nič delalo. Kričali so, razbijali in divjali, da je bilo vsako delo nemogoče. In take ljudi naj voli naš kmet, naš delavec? Ako hoče pomoči, nikdar ne! Pač pa je naša dolžnost, da za-
branimo, ako le mogoče, tudi po naših mestih in trgih izvolitev nemških poslancev. Francelj Girstmayer, dr. Pommer in dr. Volfhardt so bili izmed najhujših v obstrukciji. Ako hočemo, da bo prihodnji državni zbor delal, moramo take poslance odstraniti.

Slovenem kličemo: Takoj previdno, a pogumno v volilni boj!

Slomšekova slavnost v Ljutomeru.

Po svojem sijajnem, veličastnem in nekajenem razvoju je Slomšekova slavnost v Ljutomeru brezdvomno prekosila ono na Ponikvi. Tudi udeležba ni mnogo zaostala za Ponikvo, bilo je blizu 6000 slaviteljev, le Ponikva kot rojstni kraj in zastopstvo vseh slovenskih dežela in slovenskih narodov je dalo ponkovski slavnosti poseben pomen.

Ob poldne je bilo že vse polno ljudstva v Ljutomeru. Celo Mursko polje, Slovenske gorice od Središča gor do Sv. Trojice so bile zastopane. Voz za vozom, procesija za procesijo je prihajala v Ljutomer. Raz slovenske hiše v trgu so plapolale slovenske in druge zastave. Tudi raz Severovo hišo je visela

Listek.

Zapiski zblaznelega.

Ruski spisal N. V. Gogol; prevedel J. Starogorski.
Dne 4. oktobra.

Danes je sredo in zato sem bil v kabinetu našega direktorja. Prišel sem navlašč malo ranje, se vsedel in prirezal vsa peresa. Naš direktor mora biti zelo pameten človek. Ob stenah celega kabineta stoje omare polne knjig. Čital sem nekaterih naslove; sama učenost, taka učenost, da tega eden izmed nas niti ne razume — vse ali francoski ali nemški. In če mu pogledaš v obraz: Fej, kak ponos blišči v njegovih očeh! Nikdar ga še nisem slišal izpregovoriti prazne besede. Vpraša te k večjemu le takrat, ko mu podaš kako listino: »Kako je zunaj?« »Vlažno, Vaša ekszellenca!«

Da, nas jeden mu ni kos! On je državnik! Zapazil sem vendar, da mene posebno ljubi. Če bi tudi njegova... Eh, strela!... Nič, nič, molčanje! — Čital sem »Čebelo«. Kako bedasto ljudstvo so ti Francozi! Najrajši bi jih naklestil vse skupaj s šibami. Ravno tam sem čital od nekega kurskega veleposestnika zanimiv popis plesa. Kurski veleposestniki

pišejo dobro. Opazil sem na to, da je bilo že polu jedne, a naš šef še ni prišel iz svoje spalnice. No, okoli polu dveh pripetil se je dogodek, katerega ne opiše nobeno pero. Odprla so se vrata; menil sem, da je direktor, in skočil izza mize s svojimi listinami; ali to je bila ona, ona sama! Vsi svetniki, kako je bila oblečena! Obleka, ki jo je nosila, bila je bela kakor labud, — joj, kakšna krasota! In kako je gledala! Solnce, bogme solnce!

Pozdravila je priklonivši se in vprašala: »Papa ni bil tukaj?« Aj, aj! kak glas! Kanarček, uprav kanarček! »Vaša ekszellenca, hotel sem reči, ne zapovedajte me usmrtiti; a če me že hočete usmrtiti, tedaj me usmrtite z vašo lastno plemenito ročico;« ali — vrag me vzemi! — jezik se mi ni hotel obrniti in rekel sem le: »Ne, nikakor ne!« Ona je pogledala na mene, na knjige in iz rok izpustila robec. Zagnal sem se nanj z vsjo siloj, a se poskliznil na prokletem parketu, da bi si skoraj razbil nos; vendar sem se vzdržal in pobral robec. Vsi svetniki, kak robec! nepopisljivo fin, batistov, ambra — prava ambra! tudi je dišalo od njega po samem plemstvu.

Ona se je zahvalila, se malo, malo nasmehnila, tako, da se skoro niti zganile niso sladke njene ustnice in na to odsla.

Sedel sem še eno uro; kar naenkrat pride sluga rekoč: »Le idite domov, Aksentij Ivanovič; gospod se je že odpeljal«. Ne morem trpeti slug. Vedno se valjajo v predsobi in ne da bi se kateri potrudil v pozdrav le malo nagniti glavo; pa to še ni nič. Enkrat je jednemu teh tepcev padlo v glavo, ne da bi bil vstal, da mi je ponudil njuhca. »Znaš-li ti, bedast hlapec, da sem jaz uradnik, plemenitega pokolenja?« Vendar sem vzel svoj klobuk, si oblekel svoj plašč sam, ker ga ta gospoda ne dajo nikdar v roke in odšel.

Doma sem večidel ležal na postelji. Potem sem prepisal prav lepe stihe:

»Dušica ljuba! če te videl nisem jedno uro, mislil sem, da te leto dni že nisem videl; strašno je moje življenje; mi je-li še mogoče živeti?« Najbrž je to delo Puškina.

Proti večeru ogrnil sem se v svoj plašč, šel k yhodu v stanovanje njene ekscelence in čakal dolgo, če bi je ne zagledal se vvesti v kočijo, da bi jo videl še enkrat; no, ni je bilo, ni izšla.

Novembra 6.

Sekcijski šef me je razjezil, da sem se kar penil. Ko sem prišel v ministerski urad, poklical me je k sebi in mi pričel govoriti tako-le: »No, reči mi, prosim, kaj pa počenjaš ti?« »Kako, kaj? Jaz ne počenjam

cesarska zastava, toda strogi ljutomerski žandarmerijski stražmojster, ki stanuje v Severovi hiši, dal je ob priliki gospodarjeve odsotnosti cesarsko zastavo odstraniti... Okoli 30 orožnikov je bilo ta dan v Ljutomeru in od časa do časa so se prikazali v večjih oddelkih na ulici ter opazovali gibanje ljudstva. Toda vse je bilo v redu. Ljudstvo je bilo zadovoljno z orožniki, ker so nastopali sicer dostojno in resno, a ne izzivajoče, orožniki pa so bili tudi zadovoljni, ker se ni niti najmanjše kalil mir.

Ob 2. se je začelo naenkrat živahno gibanje. Od kolodvora sem je prijahal banderij, za njim pa so prihajala razna uniformirana društva z godbo. Šli so nasproti celjskemu Sokolu in društvom, ki so se napovedala od ormoške strani. Prvi pozdrav tem društvom se je izročil na Kamensčaku, vsprejem pa se je vršil ob prihodu na tržko zemljo. Cvet ljutomerskih dam je ob tej priliki okinčal zastavo celjskega Sokola s trakom in vencem.

In sedaj se je začel veličastni sprevod po Ljutomeru. Na čelu je jahal banderij slovenskih mladeničev iskre murskopoljske konje. Potem je korakal celjski Sokol s ponosnimi sokolskimi peresi, a z žalostno zavito zastavo. Ljutomerski glavar Supanhih je dovolil vsem društvom razvite zastave, le celjskemu Sokolu ne. Za Sokolom so korakali veterani, strelci, požarniki in tri godbe. Ljudstvo je navdušeno pozdravljalo društva, po celem Ljutomeru je odmevalo kakor iz enega grla »živio« in »slava«. Posebno Sokolu z zavito zastavo so se prirejale navdušene ovacije. Raz okna Postružnikove, Kukovčeve in Farakaševe hiše so ljubeznjive ljutomerske slovenske dame obsipavale društva s cvetjem, za kar so se društva iskreno zahvaljevala.

Pri Vavpotiču je bil kratek odmor. Naenkrat zapazimo od glavarstva sem skupno korakati 27 orožnikov. Tudi glavarstvene uradnike vidimo. Med ljudstvom je nastajal nemir in razburjenost. »Kaj to pomeni, kaj hoče glavar?« Razburjenost je rasla, ko izvedemo, da velja ta obisk celjskim Sokolom. Glavar Supanhih je ukazal vzeti celjskim Sokolom zastavo. In res so jim vzeli zastavo. Razburjenost med ljudstvom pa je bila taka, da se je bilo bati najhujšega. Da se ni nič zgodilo, naj se glavar zahvali dr. Dečkotu in dr. Rosini, ki sta pomirila ljudstvo. Naj bi glavar raje pogledal k Šramelju, kjer se je na prostem pred hišo zbiral »klub pasjih bičev« in drugi »Nemci«. Bilo jih je vseh skupaj kakih 15. Kadarkoli je prišel med nje nov somišljenik ali odišel, zaklicali so »Heil«. C. kr. davkarski adjunkt

ničesar!« odgovoril sem mu. »No premisli dobro! Saj imaš že več nego štirideset let — čas bi že bil, da prideš k pameti! Kaj pa si domišljuješ? Misliš, da ne znam vseh tvojih neumnosti. Ti lažiš vendar za direktorjevo hčerko! No poglej se, pomisli samo, kaj si ti! Ti si vendar ničla, boljšega nič. Saj, bogme, nimaš groša. Le poglej v zrcalu tvoje lice! Kako ti pade kaj takega v glavo!« Vrag ga vzemi! Ker je njegovo lice nekoliko podobno lekarničarskemu mehurčku, ker ima na glavi šopek las, zavutih v kečko, ker si to gladi kvišku in jo maže z neko pomado, že misli, da le njemu je vse mogoče. Razumem, razumem, zakaj se huđuje na-me. On me zavida: Opazil je morda meni uljudno izkazane znake naklonjenosti. Ali jaz plijem nanj! Velikega pomena je dvorni svetnik! Obesil si je na uro zlato verižico, naročuje si črevlje po 30 rubljev — da bi ga vzel vrag! Sem li jaz sin kakih neplemenitih ljudi, krojačev ali nižjih oficirjev? Jaz sem plemić! Kaj pak, tudi jaz moram v službi napredovati. Imam še jedva dvainštirideset let — taka starost, v katerej se dandanes služba komaj prične. Le čakaj, prijatelj, bomo tudi mi polkovnik in morebiti še tako kaj več! Imeli bomo tudi mi bodočnost in mogoče boljše kakor je še tvoja. Kaj si si vendar zabil v glavo, da razun tebe že ni

Planinc in vodja viničarske sole Pirštinger držala sta v rokah pasje biče, kar nikakor ni pomirovalno uplivalo na slavitelje Slomšekove. Tudi c. kr. poštarja Mavriča in trgovca Hönigmana smo videli v tej družbi. Glavar Supanhih pa je pokazal, da je zrel dovolj, ako o njem spregovorijo v prihodnjem državnem zboru naši poslanci odkrite besede.

Ob 3 je bil odhod v Sršenov log, kjer se je imela vršiti Slomškova slavnost. V društveni obleki so korakala naslednja društva: celjski Sokoli, vrženski strelci, bojno društvo iz Svetinj; gasilna društva: Sv. Jurij ob Ščavnici, okolica Ormož, Sv. Križ, Cven, Logarovci, Ilijaševci, Lukavci, Pristava, Ključarovci, Noršinci, Hrastje, Bučečevci, Cezanjevci, Hardek, Trgovišče, Veržej.

Ljutomerske krasotice so nas okinčale s cvetjem, ko smo došli na slavnostni prostor.

Slavnost se je otvorila z »Molitvijo«, ki jo je zapel moški zbor ljutomerskega pevskega društva. Ko so utihnili glasovi izurjenih pevcev, nastopi slavnostni govornik ter slavi Slomškove zasluge za okrepitev verskega prepričanja, za razširitev omike in za vzbujanje narodne samozvesti med našim slovenskim ljudstvom. Po govoru so zapeli pevci jako precizno veličastno, a jako težavno pesem: »Kdo je mar?« Na to so celjski Sokoli uprizorili javno telovadbo. Ljudstvo je strmelo nad njihovo nenavadno spretnostjo in močjo. Po telovadbi se je nadaljeval vspeled. Nastopil je mešan zbor ljutomerskega pevskega društva s prekrasno pesmijo: »Nazaj v planinski raj!« Kakor je pesem lepa, tako lepo se je tudi pela. Še v več pesmih smo občudovali izurjenost ljutomerskega moškega in ženskega pevskega zbora in hvaležni smo bili za prekrasno zabavo vrlim pevkinjam in pevcem, pred vsem pa njih neumornemu vodju. Tudi šentandraševski pevci so nas razveseljevali se svojimi lepimi glasovi.

Ker se je ravno ta dan celjski Sokol spominjal svoje desetletnice in ker se mu v Celju dne 15. avgusta ni dovolilo slaviti tega dogodka, pripravila se je celjskemu Sokolu na tej slavnosti sijajna in navdušena ovacija. Ko se je izrekla Sokolu čestitka, ljudstvo ni nehalo klicati mu gromoviti »na zdar« in »živio«. Starosta celjskega Sokola, dr. Dečko je slavil na to slovenskega kmeta, kot zdravo korenino vseh drugih slovenskih stanov. Govorili še so tudi gg. dr. Karlovšek, Rebek, Mohorič itd.

V logu je vladalo veselo življenje. Petje, godba, smeh, živahen pogovor... ostarelo hrastje se ni moglo načuditi mladostnemu gibanju. Kaj takega še stari hrasti niso videli

več poštenega človeka? Daj mi modno sešit frak in zavežem si še tudi tako kravato kakor ti — takrat se ti ne moreš meriti z menoj, tudi v novih podplatih ne. Premoženja nimam, premoženja — to je vsa beda!

Novembra 9.

Bil sem v gledališču. Igrali so ruskega bedaka Filatko. Smejal sem se zelo. Dali so še neko šaloigro z zabavnimi pesnimi na odvetnike, posebno na nekega kolegijskega registratorja, ki so bile tako svobodomiselnosti, da sem se čudil, kako jih je cenzura pustila na svetlo; a o trgovcih se je reklo, kar naravnost, da oni sleparijo ljudstvo, da njih sinovi žive razuzdano in silijo med plemiče. O časnikarjih pela se je tudi žaljiva pesem: da se jim ljubi vse grajati in da pisatelj prosi pri ljudstvu zaščite. Prav zabavne stvari pišejo dandanašnji pisatelji.

Jaz obiskujem rad gledališče. Če je le groš v žepu — nikak ne strpim, da bi ne šel. A tu med našimi uradniki-kolegi so take mevže — tak tepec na nikak način ne gre v gledališče; k večjemu, ako mu daš prosto vstopnico. Jedna igralka je pela prav lepo. Spomnil sem se one... ah, strela!... nič... molčanje.

in listje jim je trepetalo od začudenja in veselja. Najbolj živo je bilo okoli »narodne kavarne«, kjer so se ljubke narodne dame kosale, kako bi bolj ustregle mnogoštevilnim gostom.

Slomškova slavnost je bila dosedaj gotovo najlepša v Ljutomeru.

Politični ogled.

Avstrijski parlament od 1897 do 1900. Po razpustu drž. zbora dne 23. prosinca 1897 se je sešel dne 27. sušca novo-voljeni parlament. Volitve so se vršile po novem volilnem redu, s katerim se je volilna pravica nekoliko razširila. Pričakovalo se je več resnega, soc. dela, za katero je postal prejšnji zastareli parlament nezmožen. A takoj ob pričetku parlamentarnega delovanja so se pokazale izredne težkoče, vsled katerih je podal grof Badeni dne 2. aprila ostavko, katere pa vladar ni sprejel. Dne 5. aprila je vlada izdala znani jezikovni naredbi za Češko in Moravsko, ki ste povzročili ves poznejši triletni boj. Dne 9. aprila se je pričela o tem prva debata v zbornici, na kar je bil drž. zbor odgođen; 28. aprila je bil parlament zopet odprt. Nemško-nacionalna agitacija je povzročila one velike izgrede na Češkem in Moravskem, in 2. junija 1897 se je zaključila 12. sezona parlamenta. 23. septembra se je pričela 13. sezona, z njo viharini škandali v zbornici, 25. novembra je bila vsprejeta Falkenkaynova prememba zborničnega poslovnika, 28. nov. je odstopil Badeni. Stopil je baron Gautsch na krmilo, 30. decembra je bil drž. zbor zopet zaključen, § 14 je nastopil svojo vlado. Dne 6. marca 1898 je odstopil Gautschev kabinet, in Thun je stopil na državno krmilo. Sklican je bil objednem drž. zbor, ki je imel prvo sejo dne 21. marca. Predsednikom je bil izvoljen pl. Fuchs. Obstrukcija je nadaljevala svoje delo. 20. sej je preteklo brez vsake plodne razprave. Zato je bil drž. zbor zopet zaključen. Sklican je bil še-le 26. decembra 1898. S tem dnevom se je pričelo 15. zasedanje. Dne 3. oktobra je odstopil trgovinski minister dr. Bärnreither, na njega mesto je stopil baron Dipauli. Po daljšem presledku je pričel zborovati parlament 5. novembra: na dnevnem redu ministerske zatažnice, obstrukcijski škandali, vendar so bile vsprejete manjše predloge o lokalnih železnicah in zakon o ureditvi plač državnih služabnikov. O božiču dne 21. dec. je bil parlament vnovič zaključen, gospodovati je

Novembra 9.

Ob osmih odpravil sem se v ministerski urad. Sekcijski šef delal se je tako, ko da bi ne opazil mojega prihoda; jaz s svoje strani ravno tako, kakor bi med nama ne bilo ničesar. Pregledoval in primerjal sem listine. Odšel sem ob starih. Šel sem mimo direktorjevega stanovanja, a videl nisem nikogar. Po obedu ležal sem večinoma na postelji. (Dalje).

Smešničar.

Dolg vrat. Dva človeka sta videla v zverinjaku žirafa. »Tinček«, reče prvi, »glej, kako dolg vrat ima ta žival!« »Oh«, vzdihne drugi za odgovor, »ko bi bil jaz žirafa!« »Pa zakaj si to želiš?« »Imel bi tudi dolg vrat, in tako bi pijača dlje tekla po grlu!«

* * *

Dobro spanje. Pijanec pade v krēmi pod mizo, kjer obleži ter spi dalje. Čez nekaj časa ga vzbudi prijatelj, rekoč: »He, Josko vstani! Ali ne vidiš, da ležiš pod mizo?« Pijanec se ogleda in reče: »Res, res! Slišal sem pač, da je nekaj zaropotalo, a nisem vedel, da sem se sam zvrnil pod mizo!«